

BADANIA I ROZWÓJ – RELACJA, KTÓRĄ TRZEBA WSPIERAĆ

Badania i rozwój (B + R) to niezwykle ważne procesy, w wyniku których powstają nowe technologie czy modyfikacje już istniejących.¹ Innymi słowy nowe technologie to przede wszystkim wiedza technologiczna pozyskana w wyniku badań i prac rozwojowych, umożliwiająca produkcję nowych bądź udoskonalonych wyrobów.⁴ W głównej mierze od nakładów na sferę B + R zależy poziom innowacyjności danego państwa, a tym samym jego potencjał gospodarczy w przyszłych latach. Istotne jest zatem przemyślane wsparcie procesów B + R przez państwo oraz rozwój technologiczny przedsiębiorstw w celu uzyskania silnej pozycji na rynku. Czy w Polsce badania i rozwój są odpowiednio wspomagane i czy polskie przedsiębiorstwa są innowacyjne na tle konkurencji?

WSPARCIE ZE STRONY PAŃSTWA

Wsparcie ze strony państwa rozwoju technologicznego i badań przybiera różne formy. W dniu 1 października wszedł w życie pakiet ustaw regulujących finansowanie nauki, badań oraz prac rozwojowych w Polsce. Ustawy te określają między innymi szereg kompetencji i obowiązków, jakimi są obarczone **Narodowe Centrum Badań i Rozwoju** (NCBiR), a także **Narodowe Centrum Nauki** (NCN) - agencje wykonawcze Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.²

- Głównym zadaniem **Narodowego Centrum Badań i Rozwoju** jest finansowanie projektów badawczych na drodze licznych konkursów i programów, które sprzyjają rozwojowi społecznemu i gospodarczemu Polski, a wynikają z polityki naukowej i innowacyjnej państwa. Wśród nich możemy wymienić Program Badań Stosowanych, Blue Gas – Polski Gaz Łupkowy czy Program BroTech. Ponadto NCBiR jest podmiotem wdrażającym środki Unii Europejskiej przeznaczone na rozwój nauki i szkolnictwa wyższego w Polsce. W latach 2007 - 2013 w ramach trzech programów operacyjnych (Innowacyjna Gospodarka, Kapitał Ludzki oraz Infrastruktura i Środowisko) NCBiR dysponowało ponad 4,1 mld euro. Program Innowacyjna Gospodarka rozdysonował prawie 1,3 mld euro na badania i rozwój nowoczesnych technologii, drugie tyle przeznaczono na infrastrukturę sfery B + R. NCBiR realizuje ponadto badania naukowe w ramach Krajowego Programu Badań, który został ustanowiony zgodnie z wymienionymi ustawami.³

-**Narodowe Centrum Nauki** to jednostka, której zadaniem jest również finansowanie działań, wspierających polską naukę i sferę B + R. Nastawiona jest jednak głównie na zdobycie wiedzy o podstawowych zjawiskach, bez nastawienia na wykorzystanie zdobytej wiedzy w praktyce. Jest to jednak niewątpliwie ważna instytucja wspierająca projekty badawcze oraz pracowników naukowych, co jest ważnym krokiem ku innowacyjności polskiej nauki.

Badania i rozwój otrzymują również wsparcie ze strony Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości. Działająca w jej ramach Krajowa Sieć Innowacji (KSI) świadczy usługi doradcze o charakterze proinnowacyjnym. Dzięki KSI możliwe jest uzyskanie audytu technologicznego czy oceny potrzeb technologicznych danego przedsiębiorstwa.⁵

MY A INNI

Według badań w ramach Innovation Union Scoreboard 2013 nakłady państwa na B + R wynoszą 71 % średniej unijnej.⁶ Nie jest to zły wynik, szczególnie w porównaniu do wskaźnika inwestycji przedsiębiorstw w badania i rozwój. W tej klasyfikacji polskie firmy wydają 18 % średniej UE. Z drugiej strony aż 75 % polskich przedsiębiorstw zamierza w ciągu najbliższych dwóch lat zwiększyć bądź utrzymać wydatki na B + R. Najważniejsze w sferze B + R jest jednak przełożenie wydawanych środków na innowacyjność gospodarki. Niestety, wg Innovation Union Scoreboard 2013 pod tym względem wyprzedzamy w UE jedynie Bułgarię Rumunię i Łotwę. Analizując roczny przyrost wskaźnika innowacyjności możemy nakreślić czarny scenariusz, w którym Polska będzie zamykała ten ranking, bowiem wyżej wymienione kraje w ciągu ostatnich 4 lat zanotowały od nas wyższy wzrost innowacyjności. Warto dodać, że pod względem wzrostu zostawiamy w tyle jedynie Cypr i Grecję, których poziom innowacyjności maleje.⁸

DOBRE PRAKTYKI

Mimo ogólnie słabej pozycji polskich przedsiębiorstw na tle europejskim, wyróżnić można firmy, które inwestują spore pieniądze w rozwój technologiczny. Liderem rankingu Instytutu Nauk Ekonomicznych Polskiej Akademii Nauk, już od czterech lat, jest Fiat Auto Poland, który zainwestował w 2012 roku 291,89 mln PLN w B + R. Firma aktywnie współpracuje z Politechniką Warszawską, Śląską i Akademią Techniczno – Humanistyczną w Bielsku – Białej. Kolejnym pozytywnym przykładem jest koncern BUMAR. Spółka przodująca na polskim rynku obronnym zapowiada dalsze inwestycje, kolejne projekty to między innymi inwestycje w nowe pociski, unowocześnienie systemów radarowych czy program wyposażenia żołnierza XXI wieku – TYTAN.⁹ Warto w tym miejscu dodać, że w Polsce inwestują w badania i rozwój zagraniczne spółki, korzystające z naszego kapitału ludzkiego. Centrum badawczo – rozwojowe Samsung Electronics jest jednym z największych i najszybciej rozwijających się ośrodków R&D w Europie Środkowo – Wschodniej.¹⁰

CO DALEJ

Polska jak widzimy nie jest potentatem pod względem badań i rozwoju. W Europie pozycja Polski jest bardzo słaba. Wprawdzie państwo przeznacza całkiem konkretne kwoty pieniędzy na rozwój technologiczny, głównie dzięki funduszom europejskim, nie są to jednak wystarczające środki by zapewnić odpowiedni wzrost inwestycji prywatnych. Istnieje sporo programów mających zapewnić finansowanie i innego rodzaju wsparcie dla podmiotów

stawiających na badania i rozwój. Mimo to przedsiębiorcy niechętnie korzystają z istniejących możliwości. Powody są różne. Według badania Corporate R&D Report autorstwa firmy doradczej Deloitte przedsiębiorcy potrzebują większych udogodnień ze strony państwa, choć brak inwestycji w działalność badawczą może być również spowodowana nikłą wiedzą na temat wsparcia państwowego dla B + R. Z 15 istniejących w Polsce form wsparcia aż 12 z nich jest znana przez mniej niż połowę respondentów. Nikła wiedza i dodatkowo niechęć do korzystania z ulg to według Michała Turczyka z Deloitte także efekt skomplikowanych przepisów. 42 % firm w Polsce rezygnuje z ubiegania się o dotacje z przyczyn formalnych a 25 % z obawy przed biurokracją.⁷ Krótko mówiąc brakuje jasnych przepisów, choć to nie koniec problemów. Warto wspomnieć, że brakuje łączności między światem nauki a światem biznesu. Brakuje również systemu monitorowania działań rozwojowych.

Wydaje się, że rozwiązania systemowe obowiązujące od 2010 roku są dobrym fundamentem, jednakże niezbędne są dalsze zmiany, które przyniosłyby efektywniejsze wykorzystywanie środków, a przede wszystkim dałyby impuls do postrzegania przez przedsiębiorców sfery B + R jako konieczności. Wskazane byłyby także zmiany prawne, które pozwolą wykorzystać potencjał innych podmiotów mogących wesprzeć znacząco innowacyjne przedsięwzięcia. Jednymi z nich są kancelarie prawne.

Autorzy: Marcin Kilanowski, Arkadiusz Kalejta

Źródła:

- 1 http://mfiles.pl/pl/index.php/Badania_i_rozw%C3%B3j
- 2 <http://www.pw.edu.pl/Badania-i-nauka/Przepisy-prawne/Przepisy-dotyczace-projektow-badawczych>
- 3 www.ncbir.pl
- 4 <http://www.pit.pl/ulga-technologie/>
- 5 http://ksu.parp.gov.pl/pl/oferta_ksu/innowacyjnosc-w-przedsiębiorstwie/dlaczego_ksi?first=Y
- 6 http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/files/ius-2013_en.pdf
- 7 http://www.deloitte.com/view/pl_PL/pl/dla-prasy/f30396a3b373f310VgnVCM1000003256f70aRCRD.htm
- 8 http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/files/ius-2013_en.pdf
- 9 http://www.inepan.waw.pl/publikacje---/publikacje_sieci_msn/.html
- 10 <http://www.crn.pl/news/wydarzenia/organizacje-i-stowarzyszenia/2013/03/samsung-manowe-centrum-badan-i-rozwoju-w-polsce>